

tust võib oletada ka *V.D.M.I.E.*-kirjaga ahjukahlil lühendi all. Mõlema ahjukahli materjali analüüs võiks ehk kindlaks teha, kas kahlid kuulusid sama ahju juurde või on pärit erinevatest ahjudest. Igal juhul on mõlemal ahjukahlil oluline tähtsus varase protestantismi tunnustajana Tartus.

Samas ekspositsiooniruumis asub ka vitriin, mis puudutab kiriku reformatsiooni Tartus. Vitriinis on näha 1555. aastal Jenas trükitud Lutheri "Teoste" väljaanne ("Der Erste Teil aller Bücher und Schrifften..."), mille tiitellehel leidub samuti initialsiaalidelühend *V.D.M.I.Æ.* Kõrval on Lutheri pilt, selle all Tartu esimese reformaatori ning protestantismivastase piiskopi pildid. Et esimese protestantliku perioodi kohta Tartus pole selles vitriinis ühtki dokumenti ega eset, kuulusid mõlemad nimetatud ahjukahlid kui arheoloogilised allikad protestantliku meelsuse tunnustajatena 16. sajandi keskpaiga Tartust koos vajalike selgitustega pigem reformatsiooni vitriini kui keskaegsete kahlite hulka.

Juhtum on hea näide sellest, et näitused varase uusaja kohta informeerivad külastajaid vaid siis adekvaatselt, kui näituse korraldajad või kataloogi koostajad kaasavad oma töösse mitmete teiste erialade esindajaid.

Professor Walther Ludwig⁵
Hamburgi Ülikool

Konverents Nõukogude okupatsioonirežiimi tagajärgedest Baltikumis 1944–1959

13–14. juunil 2002 toimus Riias rahvusvaheline konverents "Nõukogude okupatsioonirežiim Balti riikides 1944–1959: poliitika ja selle tagajärjed", mis oli Läti Ajalookomisjoni, Läti Riigiarhiivi ja Läti Ülikooli poolt korraldatud samataoliste konverentside sarjas neljas. 1999. a. konverents käsitles Lätti Teises maailmasõjas, 2000. a. konverents holokausti uurimistulemusi Lätis ja 2001. a. oma 1941. aasta küüditamist. Seekordne konverents oli senistest esinduslikum, ettekandeid tegid 35 teadlast kuuest riigist (Eesti, Saksamaa, Läti, Leedu, Venemaa ja Rootsi). Eestist võtsid kongressist osa Aigi Rahi, Jaak Pihlau ja Riho Altnurme; eestiteemalisi uurimusi esitasid ka David Feest Saksamaalt ja Olaf Mertelsmann Venemaalt. Mitmed Läti uurijate (prof. Strods, Z. Turčinskis) partisanivõitlust käsitlevad uurimused puudutasid samuti Eesti metsavendade tegevust. Konverentsi plenaaristungitel käsitleti seitset põhiprobleemi:

- okupatsioonirežiim Baltikumis: metodoloogia, terminoloogia ja allikad;
- Nõukogude okupatsioonivõimude struktuur;
- okupatsioonirežiimi repressiivpoliitika ja selle tagajärjed;
- okupatsioonirežiimi majandus- ja sotsiaalpoliitika;
- okupatsioonirežiimi kultuuri-, haridus- ja religioonipoliitika;
- vastupanuvõitlus Baltikumis;
- baltlased vabas maailmas ja Nõukogude okupatsioonirežiim.

Kokkuvõttes võib öelda, et 20. sajandi totalitaarsete režiimide põhjalik teaduslik uurimistöö on alles algusjärgus, ligipääs seni suletud arhiividele avanemas ning rida mahukaid andmebaasiprojekte kolmes Balti riigis on juba väljatöötamisel. Selle mahuka uurimisprogrammi edukas teostamine nõuab tihedat rahvusvahelist koostööd ja koordineerimist ning lätlased on näitamas oma eeskujuga, et seda saab ja peabki tegema maksimaalse riikliku eestkoste all. Konverentsi lõppresümees tehti ettepanek luua Läti Ülikooli ajaloo- ja filosoofiateaduskonna juures eriline lähiajaloo (alates 1945. aastast) õppetool, mis tegeleks Läti kaasaegse ajaloo ja rahvusvahelises kontekstis.

Jaak Pihlau

⁵ Käesoleva artikli tõlke eest avaldan tänu magistrist Kristi Viidingule Tartu Ülikoolist.